

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024**

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

(Ενδεικτικές απαντήσεις)

A1.

Λάθος «ἵνα μὴ κατὰ πόλεις.....διωρισμένοι δικαίοις»

Σωστό « ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης»

Λάθος «Οὐ γὰρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν.... ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν»

Σωστό «οὐδὲ τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος»

Λάθος «προσέταξεν.....πονηρούς.»

B1. Ο Πλούταρχος εξυμνεί τον Αλέξανδρο και διατυπώνει την άποψη πως αυτός με το έργο του έκανε πράξη τη θεωρητική σύλληψη του Ζήνωνα. Στόχος του Πλουτάρχου μάλλον ήταν να απαντήσει σε όσους υποτιμούσαν το έργο του Αλέξανδρου, θεωρώντας πως ήταν προϊόν συγκυριών και εύνοιας της τύχης. Κατά τον Πλούταρχο, αντίθετα, το μεγαλειώδες αυτό έργο ήταν προϊόν της αρετής, του οράματος και των ικανοτήτων ενός χαρισματικού και ανυπέρβλητου ηγέτη.

Ένα πρώτο χαρακτηριστικό που αποδίδει ο Πλούταρχος στον Αλέξανδρο είναι η **οικουμενικότητα**, η επιβολή μιας οικουμενικής τάξης πραγμάτων (κοινός άρμοστής) με την προβολή της πεποίθησης πως με την εκστρατεία και

τις ενέργειές του εκπλήρωνε μια θεϊκή αποστολή (*ἤκειν θεόθεν*). Δηλαδή, ο Πλούταρχος θεωρούσε πως ο Αλέξανδρος οραματιζόταν ένα οικουμενικό κράτος στο οποίο όλοι οι λαοί θα ζούσαν ισότιμα και δεν θα αισθάνονταν κάποιοι ότι ήταν υποταγμένοι σε άλλους, πράγμα που θα γεννούσε εξεγέρσεις και συνωμοσίες από τη μία πλευρά, αλλά και τιμωρητικές συμπεριφορές από την πλευρά του κατακτητή.

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό του Αλεξάνδρου ,όπως διαφαίνεται, είναι η διαλλακτικότητά του, η τάση συμφιλίωσης όλων των λαών (διαλλακτῆς τῶν ὅλων). Ο ίδιος επιδιώκει την επέκταση και τη σταθεροποίηση της κυριαρχίας του με την ειρηνική ένταξη των φυλών και των λαών που συναντούσε κατά την εκστρατεία του, αλλά και τη χρήση της δύναμης των όπλων για όσους δεν έπειθε να ενωθούν μαζί του χωρίς αντίσταση (*συνῆγε τοῖς ὅλοις βιαζόμενος*). Μάλιστα, η ενσωμάτωση των κατακτημένων λαών στο κράτος του επιδιωκόταν μέσα από ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης με την ανάμειξη των ηθών και εθίμων, ώστε όλοι μαζί να συναποτελέσουν ένα αρμονικό σύνολο στο οποίο ο καθένας θα είχε τη θέση του, καθώς και την ενθάρρυνση ή οργάνωση μεικτών γάμων, οι οποίοι αποτέλεσαν ένα εποικοδομητικό μέσο για τη συμφιλίωση Ελλήνων και Περσών.

Έτσι, επικρατεί μια νέα αντίληψη για την πατρίδα, θεωρώντας ως πατρίδα τους την οικουμένη, και όχι μόνο την πόλη από την οποία προέρχονταν (*πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην*). (βλ. Φάκελο Υλικού «πατρίς» και «οἰκουμένη»). Κατά την άποψη του Πλουτάρχου, ο Μέγας Αλέξανδρος έκανε πράξη τις αντιλήψεις αυτές. Χωρίς να υιοθετεί τις διχαστικές διδασκαλίες του δασκάλου του Αριστοτέλη, ο οποίος, απολύτως συντονισμένος με τις αξίες της παλιάς πόλης κράτους του, του δίδαξε ότι πρέπει να αντιμετωπίζει με διαφορετικό τρόπο τους Έλληνες σε σχέση με τους βαρβάρους, τους πρώτους ως ανθρώπους, ενώ τους δεύτερους ως ζώα ή φυτά. Αντιθέτως, σαν να αναμείγνυε μέσα σε μία κούπα φιλίας, *«ὥσπερ ἐν κρατῆρι»*, ήθη συνήθειες και τρόπους ζωής προσπάθησε να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης. Με βάση αυτό το πρόγραμμα, η ιδιότητα του Έλληνα και του βαρβάρου δεν

προσδιορίζεται από τα εξωτερικά στοιχεία της ζωής (ενδυμασία, οπλισμό...), αλλά από την ποιότητα του ανθρώπου.

B2. Τα δύο κείμενα , η Πολιτεία του Ζήνωνα (*«Καί μὴν ...τὸ ἔργον παρέσχεν»*) όπως περιγράφεται στο απόσπασμα του Πλουτάρχου και το παράλληλο κείμενο του Μάρκου Αυρήλιου συγκλίνουν στις απόψεις τους περί του ιδανικού κράτους .

1.Το ιδανικό κράτος ,όπως το σχεδίαζε ο Ζήνων, δεν αναγνωρίζει τους παλαιούς φραγμούς της εθνικότητας ή του ιστορικού κράτους .Αυτή η κοσμική αυτοκρατορία δεν νοείται ως πολιτική δύναμη αλλά ως πνευματική ενότητα γνώσης και βούλησης, η οποία περιοριζόταν εκ των πραγμάτων μόνο στους σοφούς (*« πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἦ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης»*).Ο στωικός κοσμοπολιτισμός συνδέεται με τις ιδέες της αδελφότητας των ανθρώπων και της παγκόσμιας κοινότητας και οικουμένης .Σε αυτό συμφωνεί και ο Μάρκος Αυρήλιος καθώς θεωρεί ότι τα άτομα είναι το μέρος μιας κοινότητας που λειτουργεί ομαδικά και συλλογικά (*«Εἶμαι μέρος ενός συνόλου»*, *«με συνδέει μια συγγένεια με τα ομοειδή μέρη»*).

2.Με τις παρομοιώσεις (*«ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης»*, *ὥσπερ ὄναρ ἢ εἰδῶλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατυπωσάμενος»*) τονίζεται ότι αυτή η οικουμενική Πολιτεία θεμελιώνεται πάνω στον κοινό νόμο (βλ. Φάκελο Υλικού για ευνομία και πολιτεία). Και ο Μάρκος Αυρήλιος συμφωνεί στην αναγκαιότητα του νόμου και της συμμόρφωσης σε αυτόν (*«δεν θα πράξω τίποτε το ακοινώνητο, κι ακόμη περισσότερο, θα κατευθύνω κάθε μου παρόρμηση προς το κοινωνικό συμφέρον»*).

B3. α. ένταση β. προαιρετική γ. κράση δ. πληθυσμού ε. χρήσης

B4. 1γ 2α 3β 4α 5α

Γ1. Οι επικεφαλής του στρατοπέδου στη Σάμο και κυρίως ο Θρασύβουλος, όντας πάντα αμετακίνητος στη γνώμη του (ο οποίος είχε πάντοτε την ίδια άποψη) , από τη στιγμή που μετέβαλε το καθεστώς, με στόχο να ανακαλέσει από την εξορία τον Αλκιβιάδη, τελικά σε μια συνέλευση έπεισε (γι' αυτό) την πλειοψηφία των στρατιωτών. Πράγματι, όταν αυτοί υπερψήφισαν για τον Αλκιβιάδη δικαίωμα επιστροφής και αμνηστία, έπλευσε προς τον Τισσαφέρνη και επανέφερε τον Αλκιβιάδη στη Σάμο, επειδή θεωρούσε ως μόνη σωτηρία να τους αποσπάσει ο Αλκιβιάδης τον Τισσαφέρνη από τους Πελοποννησίους .

Γ2. Ο Αλκιβιάδης, με ενέργειες κυρίως του Θρασυβούλου, επανήλθε στο αθηναϊκό στρατόπεδο της Σάμου αμνηστευμένος και συμμετέσχε σε συνέλευση των στρατιωτών. Εκεί πρωτοστάτησε και επέμεινε -υπερβάλλοντας σχετικά με αυτήν- στην επιρροή που ασκούσε στον Τισσαφέρνη για διαφόρους σκοπούς. Αρχικά, ήθελε να ασκήσει εκφοβιστική επίδραση στους ολιγαρχικούς που συνωμοτούσαν συστηματικά στην Αθήνα (*ἵνα οἱ τε...διαλυθεῖεν*), ώστε να τους αποθαρρύνει στις αντικαθεστωτικές τους ενέργειες. Επίσης, ήθελε να αυξήσει το κύρος του μεταξύ των στρατιωτών στη Σάμο (*οἱ ἐν τῇ Σάμῳ... ἄγοιεν*) , αλλά και να τους αναπτερώσει το ηθικό (*καὶ αὐτοὶ θαρσοῖεν*). Τέλος, σκόπευε και στο να διαβληθούν οι προθέσεις του Τισσαφέρνους στους εχθρούς, ώστε να χάσουν τις ελπίδες στήριξής τους από αυτόν (*οἱ τε πολέμιοι...ἐκπίπτοιεν*). Για την επίτευξη όλων των παραπάνω στόχων παρουσίαζε με υπερβολικό τρόπο την επιρροή του στον Τισσαφέρνη.

Γ3.α. πλήθεσι(ν), ιδιωτέραν / ιδιαιτέραν, πλεῖστα, ὑμᾶς αὐτάς, ὑπαρχόντων, ἐλπίδι

Γ3.β. πέπεικε, ἐψηφισμένων, πεπλευκώς, κατῆχεν / καταγήοχεν

Γ4.α.

τά πράγματα : αντικείμενο στο ρήμα «μετέστησε»

ἄδειαν : αντικείμενο στη μετοχή «ψηφισαμένων»

ὥς τὸν Τισσαφέρνῃ : εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός κατεύθυνσης σε πρόσωπο, στη μετοχή «πλεύσας»

ἐκκλησίας : υποκείμενο στη γενική απόλυτη μετοχή «γενομένης»

τῶν μελλόντων : έναρθρη επιθετική μετοχή, ως γενική αντικειμενική στο «ἐλπίδας»

οἴκοι : επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στη μετοχή «οἱ...ἔχοντες»

τῷ Τισσαφέρνῃ : δοτική αντικειμενική στο «πολέμιοι»

Γ4.β.

πλεύσας : επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο «Θρασύβουλος» του ρήματος «κατῆγεν».

Μετατροπή : ἐπεὶ ἔπλευσεν